

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu**

Wrocław, dnia 5 stycznia 2010 r.

**Pani
Hanna Grocholska
Dyrektor
Gimnazjum Nr 1
w Lubinie**

LWR-410-37-02/2009
P/09/069

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej "ustawą o NIK", Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu przeprowadziła kontrolę w Gimnazjum nr 1 w Lubinie (zwanym dalej „Szkołą”) w zakresie wychowania fizycznego i sportu w szkołach publicznych w latach szkolnych 2007/2008 - 2008/2009 oraz wybranych zagadnień z roku szkolnego 2009/2010 (do czasu zakończenia kontroli).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 1 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez Szkołę zadań z zakresu wychowania fizycznego i sportu, pomimo stwierdzonych uchybień, które jednak nie miały zasadniczego wpływu na kontrolowaną działalność.

Przyjętą ocenę uzasadniają przedstawione poniżej oceny i uwagi częściowe.

1. Statut Szkoły zawierał zapisy regulujące organizację zajęć wychowania fizycznego, oraz zasady rekrutacji i funkcjonowania oddziałów sportowych, a programy: wychowawczy i profilaktyki uwzględniały promocję i działania na rzecz zdrowia psychicznego i rozwoju fizycznego uczniów. Szkolne plany nauczania, w odniesieniu do liczby godzin przedmiotu wychowanie fizyczne i podziału na grupy, były zgodne z przepisami *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych*², a arkusze organizacji Szkoły, uwzględniające szkolne plany nauczania, zostały zaopiniowane przez Kuratora Oświaty i zatwierdzone przez organ prowadzący Szkołę.

¹ Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz.U. Nr 15, poz. 142 ze zm.

2. Szkoła zapewniała właściwe warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego oraz możliwości uprawiania sportu przez uczniów, do których dyspozycji udostępniono: trzy sale gimnastyczne, salkę do gimnastyki korekcyjnej i aerobiku, salkę do tenisa stołowego. Ponadto Szkoła posiadała 3 boiska sportowe, w tym 2 wielofunkcyjne, przeznaczone do gry w piłkę ręczną, koszykówkę, siatkówkę, a także: bieżnię prostą i skocznię do skoku w dal. Obiekt sportowy Szkoły oddany do użytku w 2008 r. został zrealizowany ze środków Gminy Miejskiej Lubin w kwocie 1.470 tys. zł, przy czym w ramach tego zadania inwestycyjnego nie zostały wykonane planowane dodatkowe boiska do gry w piłkę siatkową i badmintonu.

Stan jakościowy sprzętu sportowego i wyposażenia był zróżnicowany, w tym szczególnie w złym stanie technicznym były urządzenia wykorzystywane do ćwiczeń gimnastycznych, pochodzące z lat osiemdziesiątych, m.in. kozioł gimnastyczny, odskocznie, materac, skrzynia i ławeczki gimnastyczne. W latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 dokonywano zakupów tylko drobnego sprzętu oraz strojów sportowych, natomiast zakupy sprzętu sportowego na łączną kwotę 16,3 tys. zł zostały zrealizowane w bieżącym roku szkolnym, w tym m.in. zakupiono materace, ławki, kozioł gimnastyczny, skrzynię gimnastyczną.

Obiekty sportowe Szkoły były wyposażone w regulaminy określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego, a fakt ich znajomości przez uczniów potwierdziły wyniki badań ankietowych (81,4 % odpowiedzi pozytywnych). Nauczyciele wychowania fizycznego zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy medycznej. Ilość wypadków podczas zajęć wychowania fizycznego zmniejszyła się w okresie 5 ostatnich lat szkolnych z 15 w roku szkolnym 2004/2005 do 2 w roku 2008/2009, niemniej w okresie objętym kontrolą odnotowano łącznie 8 wypadków, których przyczynami była głównie nieuwaga i brak koncentracji wykonujących ćwiczenia uczniów, ale także brak nadzoru ze strony nauczycieli.

Stosownie do uregulowań §3 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*³ były przeprowadzane okresowe kontrole obiektów sportowych, a także wymagane, zgodnie z art. 62 ust.1 pkt 1 *prawa budowlanego*⁴, kontrole okresowe roczne i pięcioletnie obiektów budowlanych, w których znajdowały się m.in. sale gimnastyczne. W trakcie powyższych przeglądów i kontroli nie stwierdzono zaniedbań w zakresie bezpieczeństwa pracy i nauki.

Szkoła, organizując sportowe zawody wewnątrzszkolne i międzyszkolne, zapewniała udział uczniów we współzawodnictwie sportowym, a reprezentanci Szkoły uczestniczyli w zawodach sportowych na szczeblu gminy, powiatu, województwa, zdobywając wielokrotnie tytuły mistrzowskie. Uczniowie, osiągający wysokie wyniki sportowe, byli doceniani i promowani poprzez funkcjonujący system stypendiów. W okresie objętym kontrolą stypendia otrzymało 39 uczniów na łączną kwotę 3 tys. złotych.

³ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69

⁴ ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r., Nr 156, poz.1118 ze zm.)

3. Uczniom klas sportowych - specjalność piłka nożna, zapewniano optymalne warunki do rozwoju sportowego i dydaktycznego. Zajęcia wychowania fizycznego (12 godzin tygodniowo) odbywały się na obiektach sportowych Gimnazjum, Szkoły Podstawowej nr 10 (pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną), Zespołu Szkół nr 2 (basen) oraz na stadionie Klubu Sportowego „Zagłębie Lubin S.A.” (zwanego dalej „Klubem Sportowym”).

W badanym okresie Klub Sportowy ponosił koszty prowadzenia zajęć na basenie dla uczniów klas sportowych Szkoły, dofinansował - zabezpieczenie sali gimnastycznej piłkoczwytami oraz remont szatni i łaźni - kwotą 22,5 tys. zł, a także zapewnił uczniom zamiescowym zakwaterowanie w bursie szkolnej (prowadzonej przez Klub Sportowy) oraz całodniowe wyżywienie. Niemniej zasady współpracy Szkoły i Klubu Sportowego nie zostały uregulowane zgodnie z przepisami §5 ust.3 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 30 lipca 2002 r. w sprawie warunków tworzenia, organizacji oraz działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego*⁵, tj. w umowie zawartej pomiędzy organem prowadzącym szkołę a właściwym klubem. Stosownych umów Gmina Miejska Lubin jako organ prowadzący Szkołę nie zawarła, a umowa współpracy między Klubem Sportowym i Szkołą przy tworzeniu klas sportowych o profilu piłka nożna została podpisana w dniu 1 września 2009 r. Również dopiero w trakcie kontroli NIK podpisane zostało porozumienie ze Szkołą Podstawową nr 10 w Lubinie w sprawie nieodpłatnego użyczenia pełnowymiarowego boiska szkolnego dla uczniów klas sportowych Szkoły.

W ramach ustalonego tygodniowego wymiaru godzin zajęć sportowych, realizowane były obowiązkowe zajęcia wychowania fizycznego oraz „Plan szkolenia sportowego dla klas I-III o profilu piłka nożna” - autorstwa nauczycieli Gimnazjum, opracowany w oparciu o „Program wychowania fizycznego dla klas I-III gimnazjum” M. Śmiglewskiej. W ocenie NIK powyższy plan szkolenia sportowego nie spełniał wymogów określonych w § 4 ust.1 ww. *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 30 lipca 2002 r.*, tj. nie był programem szkolenia sportowego opracowanym dla dyscypliny sportu - piłka nożna.

Uczniowie klas sportowych posiadali aktualne orzeczenia lekarskie o zdolności do uprawiania sportu, wydawane przez lekarza specjalistę w dziedzinie medycyny sportowej.

4. W okresie objętym kontrolą, Szkoła nie skorzystała z możliwości uatrakcyjniania zajęć wychowania fizycznego, poprzez realizację, w latach szkolnych 2007/2008 - 2008/2009 czwartej godziny, a w roku szkolnym 2009/2010 - trzeciej i czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, w formach m.in. imprez rekreacyjnych, aktywnych formy turystyki określonych w stosownych rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 2003 r. oraz Ministra Edukacji Narodowej z 2009 r.⁶ Zgodnie z uchwałami Rady Pedagogicznej oraz w związku ze specyfiką Szkoły (30% uczniów dojeżdżających) godziny te były realizowane w formie zajęć lekcyjnych, co również dopuszczają ww. przepisy.

⁵ Dz.U. Nr 126, poz. 1078.

⁶ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 09.12.2003 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (Dz.U. Nr 217, poz. 2128); rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19.08.2009 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (Dz.U. Nr 136, poz. 1116).

Tygodniowe badania uczestnictwa uczniów w zajęciach wychowania fizycznego przeprowadzone w trakcie kontroli wykazały, że średnia frekwencja wyniosła 85,4 % (w klasach sportowych była wyższa średnio o 3,8 pkt procentowego) i nie odbiegała od średniej frekwencji w latach objętych kontrolą. W ćwiczeniach nie brało udziału ogółem 159 uczniów, tj. 6,9 % obecnych, a głównymi przyczynami były: zwolnienia lekarskie, zwolnienia od rodziców oraz brak stroju.

Szkoła oferowała uczniom pozalekcyjne zajęcia sportowo-rekreacyjne, w ramach kół zainteresowań o charakterze sportowym, obejmujące: pływanie, siatkówkę i koszykówkę. NIK zwraca uwagę, że w badanym okresie zainteresowanie uczniów tymi zajęciami zmniejszyło z 77 uczniów (11,1 % ogółu) uczestniczących w nich w roku szkolnym 2007/2008, do 58 uczniów (8,5 %) w roku szkolnym 2008/2009. Również w zajęciach gimnastyki korekcyjnej, prowadzonych przez nauczyciela posiadającego odpowiednie kwalifikacje, odnotowano spadek uczestniczących, z 21 osób (100 % zakwalifikowanych) w roku szkolnym 2007/2008 do 15 osób (41,7 % zakwalifikowanych) w roku szkolnym 2008/2009. Powyższą tendencję należy ocenić negatywnie, biorąc pod uwagę, że uczniowie z dysfunkcjami ruchowymi tj. 158 w roku szkolnym 2007/2008 i 135 w roku szkolnym 2008/2009, stanowili odpowiednio 22,9 % i 19,8% uczniów Szkoły.

5. Nauczyciele wychowania fizycznego posiadali kwalifikacje wymagane przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁷, legitymowali się dyplomem ukończenia studiów magisterskich na kierunku zgodnym z nauczaniem przedmiotem, posiadali przygotowanie pedagogiczne, a siedem osób (na 13 zatrudnionych), także dodatkowe uprawnienia, w tym trenerskie w dyscyplinie piłka nożna.

Prawidłowo realizowano programy i plany wychowania fizycznego. Obserwacje prowadzonych zajęć wychowania fizycznego pozwoliły stwierdzić, że stosowane metody i techniki pracy z uczniami były odpowiednie do przyjętych celów lekcji, w szczególności aktywizowały uczniów, a w stosunku do uczniów z dysfunkcjami stosowano odrębne metody i techniki pracy. Nauczyciele dobierali formy aktywności ruchowej stosownie do potrzeb, możliwości i zainteresowań uczniów, a sprzęt sportowy wykorzystywany podczas zajęć był odpowiedni do przyjętych metod pracy. Osiągnięcia uczniów były oceniane zgodnie z przyjętymi wymaganiami i kryteriami.

Uwagi NIK dotyczą przedmiotowego system oceniania (*pso*), który był częściowo niezgodny z przepisami rozporządzenia MEN w sprawie warunków i sposobów oceniania⁸, nie zawierał nazwy programu nauczania dla kl. I Gimnazjum, ani też nie odwoływał się do wymagań edukacyjnych właściwych dla klas I tego typu Szkoły od roku szkolnego 2009/2010.

⁷ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10.09.2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. Nr 155, poz. 1288 ze zm.)

⁸ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30.04.2007 r. w sprawie warunków i sposobów oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. Nr 83, poz. 526 ze zm.).

Ponadto zapisy *pso* nie uwzględniały unormowań dotyczących oceniania wewnątrzszkolnego, które winny obejmować formułowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych (semestralnych) ocen klasyfikacyjnych. Postanowienia *pso* nie były nastawione na określanie poziomu i ocenianie postępów ucznia, nie określono sposobów sprawdzania i oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów z wychowania fizycznego (m.in. metod, technik i narzędzi). Zdaniem NIK doprecyzowanie kryteriów stosowanych przy sprawdzaniu i ocenianiu osiągnięć edukacyjnych uczniów w zakresie w-f pozwoli na bardziej zobiektywizowane i rzetelne dokonywanie oceny osiągnięć uczniów.

6. W badanym okresie zapewniano doskonalenie zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego, uwzględniające zgłaszane przez nich potrzeby i realizowane w oparciu o roczne plany, zatwierdzane przez Radę Pedagogiczną. Nie został natomiast opracowany wieloletni plan doskonalenia zawodowego nauczycieli, do czego obligowało *rozporządzenie MEN z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli*⁹. W badanym okresie pięć osób podwyższyło poziom kwalifikacji m.in. poprzez studia podyplomowe, a w kursach kwalifikacyjnych i innych uczestniczyło łącznie jedenastu nauczycieli wychowania fizycznego. Obserwacje zajęć oraz wyniki badań ankietowych nauczycieli potwierdziły wzrost kompetencji z zakresu praktyki i wykorzystywanie wiedzy, nabytej w ramach doskonalenia zawodowego, do prowadzenia lekcji wychowania fizycznego.

7. Dyrektor Szkoły właściwie sprawowała nadzór pedagogiczny nad problematyką wychowania fizycznego w formie diagnostyczno-oceniającej i wspomagającej m.in.: poprzez opracowywanie corocznych planów nadzoru pedagogicznego, przedstawianie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej informacji o ich realizacji, dokonywanie analiz programów nauczania; hospitacje zajęć dydaktyczno-wychowawcze. W roku szkolnym 2007/2008 hospitowanych było 7 nauczycieli wychowania fizycznego (21,2% ogółu), zaś w 2008/2009 4 nauczycieli (13,3% ogółu), a wydane w ich wyniku, zalecenia pohospitacyjne zostały zrealizowane w całości.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. *Dostosowanie przedmiotowego systemu oceniania (pso) z wychowania fizycznego do przepisów obowiązującego rozporządzenie MEN w sprawie warunków i sposobów oceniania (...).*
2. *Zobligowanie nauczycieli wychowania fizycznego do poszerzenia oferty zajęć pozalekcyjnych oraz oferty programowej (programy autorskie, projekty edukacyjne).*

⁹ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29.03.2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz.U.Nr 46, poz. 430).

3. *Opracowanie wieloletniego planu doskonalenia zawodowego nauczycieli, uwzględniającego potrzeby kadrowe wynikające z programu rozwoju Szkoły, planów rozwoju zawodowego nauczycieli, wniosków nauczycieli o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego.*
4. *Uwzględnienie, w prowadzonym w klasach sportowych szkoleniu sportowym, programu szkolenia sportowego opracowanego dla danej dyscypliny sportu, tj. piłki nożnej.*

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu, na podstawie art. 62 ust.1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektor w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani Dyrektor prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.